Spirit of Bosnia / Duh Bosne
An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Mi, Bosanci i Hercegovci u SAD

Nermina Mujagić

Bosanskohercegovačka dijaspora u SAD kao da je drugačija. Oni ne dozvoljavaju da se zovu izbjeglicama. Oni su prognanici, oni su istjerani iz svojih domova etničkim čišćenjem, i vole to istaknuti. Gotovo u svakom nazivu naše organizacije stoji nešto bosanskohercegovacko: BOSANA, BHeart, Bosnian American Professional Association (BAPA), New England Friends of Bosnia and Herzegovina, BHAYA, BHAAAS, Advisory Council for Bosnia and Herzegovina, i druge. Da li tako propisi nalažu ili je to stvar identiteta koji se želi sačuvati, moglo bi se istraživati.

Kao Fulbright-ov stipendista dosla sam u SAD u augustu 2019. godine. Sa svojim skromnim iskustvom necu dosta toga reci, ali pokusat ću da dam svoju impresiju o Bosancima i Hercegovcima koji žive i rade ovdje.

Dakle, nisam došla kao izbjeglica, došla sam u okviru Fulbrigh In-Residence Programa koji mi je omogucio da predajem na dva univerziteta ovdje i da nastavnim sa svojim istrazivackim projektom koji se tice ustavne demokratije u BiH i mogucnosti njene transformacije. U susretima sa americkim kolegama i studentima svakodnevno razmijenjujem iskustva i poglede na budusnost nase zemlje, ali pokusavam i da uhvatim bilo bh dijaspore koja zivi ovdje. Medjutim, u komunikaciji i sjednima i s drugima, primjetila sam zanimljiva razumijevanja i percepcije koje se ticu Bosne i Hercegovine.

Bosanci i Hercegovicisu objasnjavali svoje izbore, pricom da bi se vratili u Bosnu i Hercegovinu, ali djeca imaju svoje zivote i ne zele natrag, drugi pak su svjesni situacije i ne zele da preuzmu rizik da u Bosni ne dobiju priliku za posao, sto je iskreno govoreci i tacno. Prednost ovih akademskih razmjena nije samo u upoznavanju druge kulture, u stvaranju dobrih akademskih i drustvenih mreža, nego i u tome da spoznate više sebe. Gotovo svaki susret ovdje sa Bosancima, bio je triger za mene, pa su sastanci i rastanci bili plačni, sjetni, nadrealni, ali i istovremeno su čistili ljutnju zbog nerazumijevanja onih izvana, za one iznutra, one koji su jednostavno izabrali Bosnu i Hercegovinu, ne zato sto nisu mogli otići vani, nego zato sto je njihov izbor bio da ostanu. Na kraju neko mora i ostati.

Bosanci i Hercegovci ovdje svaku priču otvaraju i završavaju sa bosanskom tragedijom. Istina, neki među njima imaju potrebu da naprave distancu od onih koji su došli tokom rata, pa naglašavaju da su rat proveli u Bosni, da su svoje ‘odradili’, da su

zbog nedostatka posla odlučili da sreću potraže ovdje. Samo nekolicina se mogla pohvaliti da su u SAD došli radi ekonomskih i profesionalnih razloga još za vrijeme bivše Jugoslavije. No, čini se da i oni, koliko god se trudili da ostanu distancirani od rata, ne uspjevaju da izbrišu sjećanja na nešto što ih veže sa kolektivnom traumom koju nosimo iz posljednje agresije na BiH.

Upoznala sam i nekoliko Amerikanaca, profesora i istraživača koji su imali profesionalno iskustvo sa Bosnom i Hercegovinom. Neki su pisali o nama, neki studirali u Bosni, neki se ženili i udavali "našima" i tako sticali različita znanja i iskustva. Ali ko god se „očešao" o ovu našu malu meraju, nije prestao sanjati i misliti o Bosni. Na vratima moga domaćina ovdje, prof. Keitha Doubta stoji članak iz Oslobodjenja sa naslovom: Evropa treba doći u Bosnu da osjeti Evropu. Ovaj američki sociolog i prijatelj Bosne i Hercegovine često je u nasoj zemlji, u kolonama učesnika Marša Mira, i gotovo svakim danom pokaže neku gestu solidarnosti sa ljudima koji su izgubili i gube živote u BiH. Na policama njegove biblioteke dominiraju naslovi autora kojim je Bosna na neki način bolna inspiracija da iznesu svoje istine. Tako su moje oči ostale na naslovu The River, Runs Salt, Runs Sweet: a Memoir of Višegrad, velike heroine i sjajne spisateljice Jasmine Dervišević-Ćesić koja u Bostonu vodi nekoliko sjajnih projekata koji promoviraju Bosanski duh.

Elvedin Pašić (svjedok Ratku Mladiću na sudjenju u Hagu) koji i poslije Haga, svjedoči, vrlo hrabro i argumentirano o onome što se dogadjalo u Srebrenici živi i radi u St.Louisu. Oko istine u Srebrenici angažirani su američki profesori i istraživači. Patrick McCarthy i njegovo konstantno angažovanje posebno u usmjeravanju mladih da iskoriste resurse američkih univerziteta za dalje i bolje obrazovanje je impresivno. Osnivac je St.Louis Bosnian Student Project koji daje stipendije za bosanske studente, prognanike. McCarthy je autor knjige After the Fall: Srebrenica Survivors in St.Luis. Dr.Benjamin Moore, profesor na Fontbonne Univerzitetu u St.Louisu, ujedno je i direktor Bosnia Memory Project istrajava na razumijevanju bosanskih prognanika u St.Louisu i čuvanju sjećanja onih koji su preživjeli genocid. Iako je ITCY prestao da radi, Dr.Moor i dalje prikuplja dokaze, različite dokumente koji Bosnu dovode bliže pravdi.

Keith Malik koji je završio medicinu u Sarajevu, u najljepšim godinama Sarajeva, za vrijeme XIV Olimpijskih igara, kao da je proživio bosanskohercegovački rat. Ovaj veliki čovjek, i veliki stručnjak u svom poslu, ne skriva suze kad priča o opkoljenom Sarajevu. Zaprepastila me je njegova fokusiranost na detalje koje su dobio iz priča svojih prijatelja. Ja se nisam trudila, jednostavno su mi se neka sjećanja o tome izbrisana, ali kako godine prolaze bivam sretna kada upoznam nekog ko može da nastavi tamo gdje je moje sjećanje stalo. I ide to nekako.

Sa ove distance, koja je istovremeno, i bolna, mogu kazati da se ove nevolje udomacile u naša tijela. Bosanskohercegovačka dijaspora, sokratovski kazano, potpuno je osviješćena da je bilo bolje trpiti zlo nego činiti zlo. Ljudi su se spašavali nekoliko puta, jednom u gradovima koje su morali napustiti, drugi put u evropskim metropolama koje su za izbjeglice otvorile vrata, i onda opet, ovdje po treći put.

No neki su čuda napravili. Medju njima, Banjalučanin Adnan Karabaš, čija firma E.J.A. Trucking zvanično ima svoj dan u St.Louisu. Gradska vlada je 10.mart poklonila

njegovoj najvećoj prevozničkoj kompaniji u St.Louisu. Da je sreće, i bosanske vlasti bi trebale prepoznati njegove napore u zapošljavanju uglavnom građana porijeklom iz Bosne i Hercegovine.

Većini „novi jezik“ nije predstavljao problem; neki su uvjereni da se bolje mogu izraziti na Engleskom nego na maternjem, drugi pak mješaju oba jezika, pa zvući tragi-komično. Bosanac će često u Americi reći vlastitoj ženi: De’der make čimbur for all of us“?, ili „Give me deset dolara“. Esad Boskailo, uvaženi psihijatar, porijeklom iz Pocitelja, novi jezik naziva Bosglenskim.

No, bez obzira na ove kritike, ovi ljudi ovdje, ovi Bosanci Amerikanci, i obratno Amerikanci Bosanci ovladali su neizvjesnošću kapitalističkog svijeta.

BHAAAS, nevladina, multietnička i multikulturalna organizacija je prošle godine organizovala destodnevne dane u BiH, u Sarajevu, naredne godine će u Mostaru. Inače, ciljevi ove veoma ugledne organizacije je uspostavljanje veza između BH naučnika, umjetnika i stručnjaka u Sjevernoj Americi i gradnja mostova saradnje sa domovinom. Grupa Bosanaca, ali i Balkanaca okupljena oko ove organizacije vjeruje da će nauka, ali i ulaganje u nauku u mnogo cemu popraviti budućnost Bosne i Hercegovine. Ova perspektiva budućnosti, koja odavno ne stanuje u Bosni i Hercegovini, podstakla je moj zaboravljeni osjećaj patriotizma koji je bio triger da novinarstvo zamjenim katedrom i studenskom ucionicom i se uglavnom svodio na rečenicu: Ključ uspjeha svake nacije, svakog društva je u obrazovaju. Ovi ljudi različitih profila (iz prirodnih, tehničkih i društvenih nauka), koriste zaista različite trikove da povežu dva kontinenta, da zadrže i odnjeguju sve identitete koje su u međuvremenu stekli. I to rade majstorski, profesionalno jer iskreno vjeruju da znanje kreira dobru budućnost.

Bosanci i Hercegovci svjesno ili nesvjesno, svejedno, promijenili su pojam integracije. Shvatili su ga ozbiljnije nego ga se opisuje u rječnicima. Njihov cilje je promovirati duh intelektualne raznolikosti i slobodnu razmjenu ideja, a idejom da je znanje bogatstvo koje treba dijeliti. I zaista su impresivni na svim poljima.

Bosanci su se toliko prilagodili američkim uvjetima, da svakim danom pokazuju svoju lojalnost Americi. Skupove otvaraju bosanskom i američkom himnom, svadbene poklone boje bojama američke i bosanske zastave, redovno izlaze na izbore, uredno plaćaju poreze i druge dadžbine. Lojalnost prema Bosni također ne izostaje. Ona je još veća ako se ima kome pokazati, ako se može dobiti potvrda od nekoga iz Bosne da rade dobro svoj posao. Međutim, dokazujući svoje Bosanstvo, novim idejama, dobrom voljom da pomognu, da te usmjere na pravac kojim bi bilo dobro krenuti, nisu ni svjesni koliko su postali Amerikanci. Ljudi koji će te odvesti do kuće koju tražiš, uputiti ti osmijeh na ulici za dobro jutro, i to gratis. Nije li to nešto što smo znali reći za Bosance i Hercegovce? Vaspitani u uvjerenju da se iskustvo, znanje i kultura nose sa sobom, prihvatili su i od drugih sve sto bosanski karakter odobrava.

Tražila sam uporno u njihovim očima „beznadnu tugu asimilacije“ ali sam je našla samo kod jedne sugrađanke. Naravno, upoznala sam i one koji žele da promjene svoj identitet, koji su izgubili onu svoju „spontanost u izražavanju osjećanja“, koja je specifikum bosanskog čovjeka, koji ponekad žele biti veći Amerikanci od Amera, ali i

oni nekako žive sa tom konfuzijom i odricanjem svojih korijana. Njima su se otvorile s druge, beskonačne mogućnosti, o kojima mi ništa ne znamo.

Kako to uspijevaju, nisam ih pitala. Ne znam ni nacine njihove borbe ni bijega. Ali znam da mi u Bosni i Hercegovini, iz godine u godinu, moramo uzvraćati udarce kada nam se negira postojanje, sjecanje ili pravo na bijeg.

Mi trebamo nase ljude, kojima je Amerika dala sirinu da se u prognanstvu ujedine, i oni trebaju nas.

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.